

Inhoud

9 Voorwoord | Hella van der Wijst

10 Inleiding | Aukje Vergeest

Catalogus met fotoseries en korte beschouwingen door Aukje Vergeest

18 Verhalenverteller

46 Lichtexpert

62 Beeldenmaker

76 Schilder

98 Ontwerper

118 Psycholoog

134 Regisseur

142 Credits

144 Colofon

The real world is nothing but your imagination

HANS WITHOOS

VOOR ONZE ZOON ILJA

Met dank aan Willy Withoos en Riet Withoos-van Loon, omdat jullie mij gemaakt hebben tot de persoon die ik ben.

MATHIAS WITHOOS |
STEVEN VAN DUYPEN
LINKS: Jachtstilleven met de
Hoomse regentenfamilie
Cock en Kaiser en hun
jachtbuit, 1676
olieverf op doek,
155 x 187 cm, Westfries
Museum, Hoorn
RECHTS: door Hans
Withoos bewerkte versie

Verhalenverteller

Het jachttafereel is het eindresultaat van een plan dat in 2019 zijn oorsprong kent, toen Hans Withoos aan choreograaf Adriaan Luteijn (1964), met wie hij al sinds zijn studietijd bevriend is, vroeg een choreografie te maken voor de opening van deze expositie. Hun beider interesse reikt verder dan hun eigen vak: net zoals Withoos of zijn werk 'fotografische schilderijen' noemt, is Luteijn meer iemand die 'theater maakt met dansers'. Terwijl je tegenwoordig in de culturele sector struikelt over de termen diversiteit en inclusiviteit, werken beiden al jaren met heel diverse modellen en dansers, gedreven door hun fascinatie en liefde voor de mens in al zijn verschijningsvormen. Uit de gedeelde motivatie om met hun werk te communiceren, verhalen te vertellen, mensen te verbinden en schoonheid te laten ervaren, ontstond het samenwerkingsproject *Het jachttafereel* (pp. 20-21). 'Wij vonden het leuk om een politiek incorrect thema als de jacht te combineren met politiek correcte modellen en dansers', aldus Withoos. Luteijn stelde voor om het niet bij een openingsact te laten, maar tevens een extra werk voor de expositie te creëren.

Het moest een modern tableau vivant worden, een 'levend schilderij', met als basis natuurlijk een werk van Mathias Withoos. Luteijn stelde voor om als modellen enkele gastdansers te vragen, met wie hij regelmatig werkt. Geen doorsnee dansers: elk van hen staat voor een bepaalde manier van strijdbaarheid. 'Knokkers', zoals Luteijn het noemt, die overtuigd zijn van hun kunnen en daarvoor vechten, ondanks tegenslag of beperkingen. Strijden om gezien en geaccepteerd te worden. 'Ieder mens heeft een beperking', formuleerde model Eva Eikhout zeer treffend. Withoos koos vervolgens een jachttafereel als achtergrond voor deze 'modern day warriors'. Gaandeweg groeide het uit tot een groot project: van openingsact tot werk in de expositie, inclusief de hele set van de fotoshoot, zodat de toeschouwer zelf desgewenst kan plaatsnemen in het jachttafereel. Wie wil er niet gezien worden? Ook kan het publiek door de lens van de fotograaf kijken en ervaren hoe een fotoset de werkelijkheid manipuleert – met bijvoorbeeld een uil aan een hengel. Bovendien zijn het werkproces en de openingschoreografie vastgelegd op film door Peter Evers, zodat de museumbezoekers die niet aanwezig waren op de opening, het tableau vivant alsnog kunnen zien, maar niet live. In de film worden ook de dansers voorgesteld.

Daar zit het gezelschap, uitrustend van de jacht – of de strijd? Eva (links op de zuil), is de blikvanger in het tafereel als godin van de jacht. Bokser Delano staat linksvoor, bewaakt hij haar of is zijn blik nog op een prooi gericht? Karolien, middenachter, speer in de hand, heeft door haar lengte en natuurlijk overwicht iets van een Afrikaanse krijger: ze kust een patrijs. Tirzah, middenvoor, houdt achteloos een fazant (Henri gedoopt tijdens de shoot) in haar hand. Ze wordt omringd door de jachtbuit. Danser Rutkay geeft met zijn sierlijke pose een diagonaal in het beeld, in lijn met de hand van de geschilderde figuur achter hem. Voor Rutkay staat een Delfts blauwe 'picknickset'. Met lichtaccenten en lijnen – in de geschilderde achtergrond of de pose van de modellen – creëert Hans eenheid in het beeld. Enkele felle kleuren (de tomaten, de sla en de kunstig geschilderde citroen) zorgen voor contrasten en accenten. In de linkerbovenhoek vliegt een uil het beeld in – die hengel waaraan het opgezette beest bungelt, is weggefotoshoot op de foto, maar op de set van de fotoshoot in het museum is die nog wel te zien.

Het is een feest om beide vakmannen – Luteijn en Withoos – aan het werk te zien, ieder met zijn eigen scherpe blik op licht, decor en houding van de modellen. Hoe kleine aanwijzingen als 'kracht in die linkerhand', 'Henri omhoog!', of 'draai je hoofd iets meer naar het licht' net dat verschil maken tussen een gewone foto en een magisch moment. Het klikt aan alle kanten. Tijdens de choreografie (die bij het ter perse gaan van deze tekst nog niet gereed is) gaan de dansers een dialoog aan met de geportretteerden en de omgeving van *Het jachttafereel*. Mathias Withoos maakte dit overigens samen met zijn collega Steven van Duypen (1644-1706), die de figuren schilderde (p. 18 linksboven). Op zeventiende-eeuwse en moderne muziek bewegen de dansers langzaam in het decor, en komen tot stilstand als het tableau vivant.

Adriaan Luteijn studeerde aan de Fontys Dansacademie in Tilburg. In die stad leerde hij Hans Withoos kennen. Als danser was hij lang verbonden aan het Arnhemse dansgezelschap Introdans, waar hij sinds 2005 bovendien artistiek manager is van Introdans Interactie. Hij maakt choreografieën en werkt mee aan producties voor dansers en instellingen in Nederland en daarbuiten.

Adriaan (voor de lichtparaplu), Hans (achter de camera) en Jolanda (op haar hurken naast Hans) met de crew tijdens de shoot op 24 augustus 2021 in de Elleboogkerk, Amerfoort. Foto: Rodney photography.

MODERN DAY WARRIORS

V.L.N.R.

DELANO JAMES (1991), bokser op olympisch niveau in het weltergewicht.

Hij moet door langdurige blessures letterlijk keihard knokken om de top (opnieuw) te bereiken.

EVA EIKHOUT (1997), tv-presentator bij BNNVARA en programmamaker.

Ze is geboren met het FFU-syndroom waardoor haar ledematen onvolgroeid zijn.

TIRZAH LÓPEZ (1990), maakt content over het leven met een beperking en wil zo bijdragen aan meer diversiteit in de media en een meer inclusieve wereld.

Na een ski-ongeluk (2016) belandde ze in 2016 met een dwarslaesie in een rolstoel.

KAROLIEN JANSSEN (1958), begon met dansen op 58-jarige leeftijd in Roze Cast, een dansvoorstelling die LHBTI-ouderen in onze samenleving zichtbaarder maakt (LHBTI-staat voor: lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, interseksueel).

RUTKAY ÖZPINAR (1991), is danser bij Korzo (Den Haag) en choreograaf. Hij maakt geen verschil tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid; wat hij voelt, is niet uit te drukken in geslacht(en). Er zijn nauwelijks Turkse dansers in Nederland; hij onderzoekt zijn Turkse roots en verwerkt die in zijn choreografieën.

24 Strijden voor vrijheid / Fight for Freedom, 2019

25 Strijden voor identiteit / Fight for Identity, 2020

Centauri / Centaurs, 2019

Lentestilven met mos / Spring Still Life with Moss, 2020

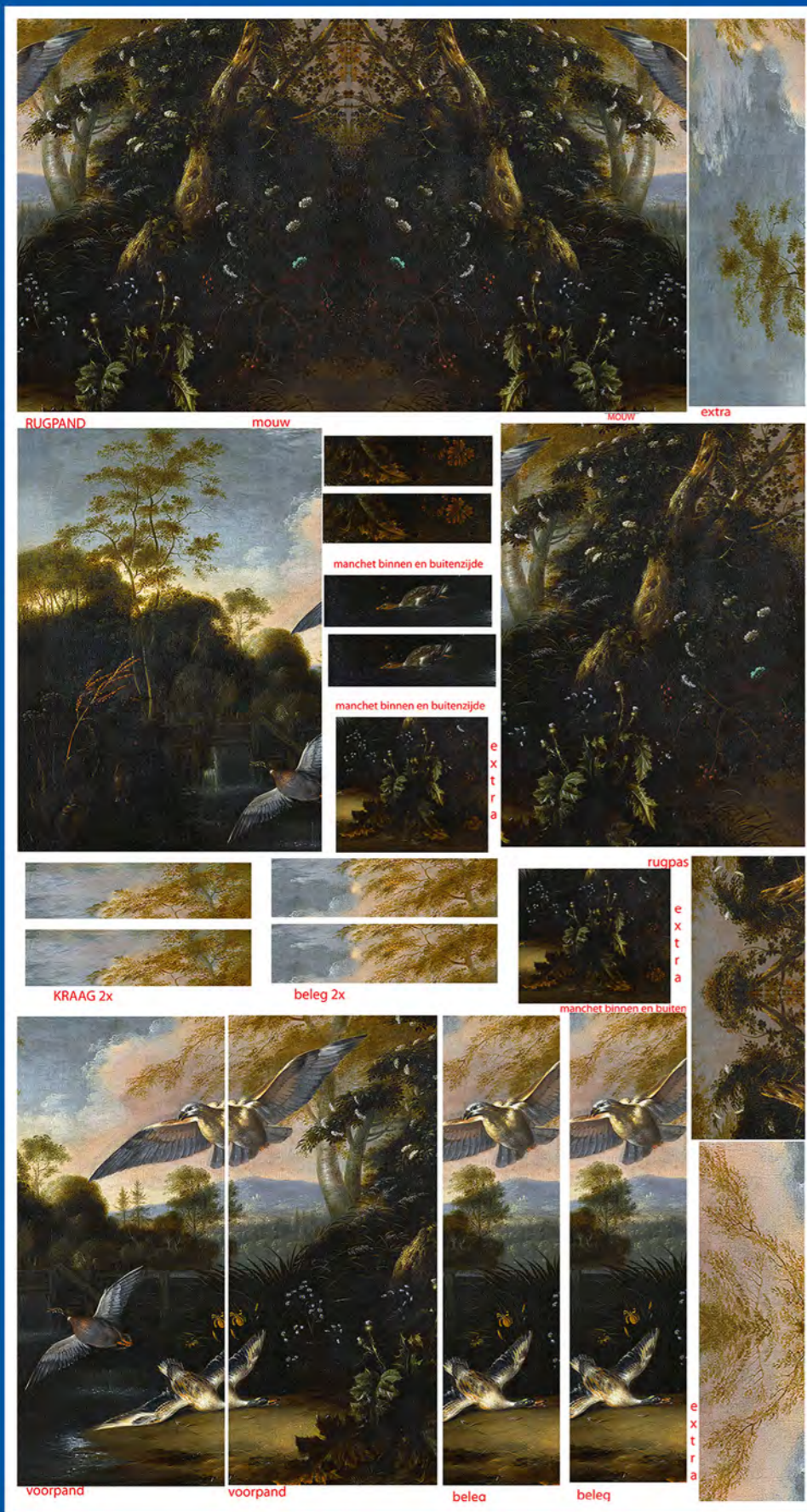

Verborgen gezichten / Hidden Faces

Het mondjuweel / The Grill, 2020

Undine, 2021

Fragmenten uit schilderijen worden geselecteerd en bewerkt voor een op maat gemaakt overhemd waarbij het beeld zo veel mogelijk moet doorlopen.

Detail uit Vanitasstillven; dit geschilderde fragment koos Hans als basis voor de blouse van Karolien; uiteindelijk staat de uil middenvoor (zie p. 20).

Het is passen en meten om de details op de juiste plek in het kledingstuk te krijgen.

Ontwerper

Zoals in de inleiding al vermeld koos Hans Withoos op de academie in Tilburg na het eerste algemene propedeusejaar voor de richting Textielvormgeving. Pas in zijn afstudeerfase koos hij fotografie als extra specialisatie. De liefde voor textiel zat er al vroeg in; zijn moeder was thuis altijd bezig met lapjes. Het zal wel toeval zijn, maar bijzonder is toch dat nog verdere voorouders, de vader van Mathias Withoos én de vader van Weympje van Hoorn, beiden in het textiel zaten. Jan Jansz. Withoos (?-1650) had een werkplaats waar hij bombazijn weefde uit linnen en katoen. Bombazijn was een weefsel in kruiskeperbinding, dat het extra sterk maakte en werd gebruikt voor werkkleding en onderkleding, die lang mee moest gaan. Jacob Petersz. van Hoorn (?-1670) was zijdehandelaar.

Voor al zijn autonome werk ontwerpt Hans Withoos dan ook de kleding voor zijn modellen. De schilderijen en tekeningen van Mathias, Johannes, Alida en Pieter Withoos vormen voor deze expositie een eindeloze inspiratiebron voor de prints op de stoffen. Zorgvuldig selecteert Hans bepaalde details uit de schilderijen, een vogel, een bloem of een stuk landschap en soms een compleet schilderij van Mathias Withoos zoals het zeegezicht met spectaculair lage horizon. Voor de serie *Melkmeisjes* gebruikte hij met name stukken wolkenlucht uit schilderijen, met subtiele grijzen en blauwen.

Op linnen reflecteert het licht weer anders dan op fluweel of zijde, Hans kiest de stof met het oog op de plek van het model in het beeld. Hij werkt vanuit een totaalbeeld, dus moet dit soort details tevoren haarscherp op zijn netvlies hebben. Voor *Het meisje met de melksnor* koos hij linnen, waarop de grijstinten prachtig uitkomen; linnen lijkt licht op te zuigen; de jurk 'reflecteert' als het ware de wolkenlucht op de achtergrond. Hans: 'Linnen heeft voor mij ook iets stoers, passend bij het beroep van melkmeisje'. Het model heeft een kan in Delfts blauw met tinnen deksel in handen. *Melkgolven maken* zorgt een model in eenzelfde jurk en met een soortgelijke kan voor wolken melk in de zee.

In 2018/2019 werkte Hans Withoos voor de serie *Hedendaagse strijders* en *Melkmeisjes* samen met de jonge ontwerper Al Mamoun Benmira (studio AAB) voor de kleding van zijn modellen; voor de modellen op *Het jachttafereel* (pp. 20-21) werkt hij

samen met Karin Terwisse, een vriendin die hij nog kent van de middelbare school. Hij ontwerpt de prints, zoekt de stoffen uit (soepel, glad, kreukels) en geeft de basisvormen aan (broekpak, jurk, rok), vervolgens gaat de Karin aan de slag. Alle ideeën worden volledig in overleg uitgewerkt en op maat gemaakt, rekening houdend met de (on)mogelijkheden van het model of de fotosituatie, niks wordt aan het toeval overgelaten. Karin is overigens autodidact, maar is wel al haar hele leven bezig met textiel en kleding. Hans: 'Zij weet vaak precies te maken wat ik wil. Soms appt ze me nog even: wil je de uil middenvoor?'

Intussen heeft hij ook ondergoed ontworpen, want 'een tepel kan niet meer, bloot in foto's is tegenwoordig zo beladen geworden, dat is jammer'. Ook Karin is erbij, op de fotoseit; ze helpt met de laatste doorpas en schikt her en der de plooi van een kraagje. 'Het moet wel netjes zijn'.

Het decor is in Hans Withoos' werk van het grootste belang. Vaak bestaat ook dat uit meerdere lagen, in deze expositie de schilderijen van de familie Withoos met daarbij een fotodecor. In de uiteindelijke montage schuift hij die lagen in elkaar. Ook decorstukken zoekt Hans zelf bij elkaar, soms met hulp van anderen. Hij stroopt tweedehands-winkeltjes en rommelmarkten af, vind soms schatten bij het grofvuil. Of hij huurt bepaalde voorwerpen als hij ze niet kan vinden; de spectaculaire Afrikaanse juwelen bij het werk *De ziel* uit de serie *Verborgen gezichten* (p. 104) komen bijvoorbeeld via een stylist. Of Hans en Jolanda gaan het bos in en scheppen een paar vuilniszakken vol met dorre bladeren en bemoste takken. Op de set lopen dan ook pissebedden rond en ruikt het na verloop van tijd naar een boswandeling. Voor *Herderinnetje* p. 114), gebaseerd op het schilderij *Herderin met schapen*, had hij witte pluizige wol nodig, en vond die in het parkje vlakbij zijn huis, waar mensen hun honden trimmen. Het detail met het hoogste schattigheidsfactor is nauwelijks zichtbaar: het hondje dat op de schouder van het herderinnetje ligt. De warmte en veiligheid die het meisje en de hond elkaar bieden, verwijzen naar de veiligheid die de hond de schaapskudde op het schilderij biedt. Hans Withoos veranderde voor zijn foto het warme licht van het schilderij naar wat koelere tinten.

Melkmeisjes / Milkmaids

Leerling-melkmeisje aan het werk / Apprentice Milkmaid at Work, 2020

Oceanide, 2021

Lente / Spring

Zomer / Summer

Hersft / Autumn

Winter / Winter

